

Dokument 167

Hlásenie Četníckej stanice Sp. Nová Ves Okresnému úradu v Spiš. N. Vsi z 8. 11. 1938 o priebehu deportácií v meste.

Četnícka stanica Sp. Nová Ves, okr. Sp. Nová Ves.

Sp. Nová Ves, 8. november 1938

Čís. jedn. 1374 dôv./1938.

Vec: Vyhost'ovanie židov cudzej štát.príslušnosti, výsledok akcie a skúsenosti.

Odpoveď k fonogramu č.2144/1938 prez.

Dôverné.

Okresný úrad.

ad. 1. Premiestňovanie /vyhost'ovanie/ židov bolo zastavené resp. likvidované.

ad. 2. Ako je už v predložených soznamov vidno, bolo z obvodu tunaj. stanice dňa 4. a 5. 11. 1938 vyhostené 72 osôb židovskej národnosti. Ich majetok, väčšinou zariadené byty a obchodné miestnosti boli zapečatené a odozdané pod opatrovanie majiteľov domov príp. príbuzných.

Pokiaľ ide o samotnú akciu, vyvolalo hromadné vyhost'ovanie židov u časti obyvateľstva akési zadostiučinenie, u inej časti ľútosť ale len nad deťmi.

Vyhostených židov ujalo sa obyvateľstvo oných krajov, kde boli vyhostení dopravení, teda krajov, ktoré budú teraz odstúpené Maďarsku. Tam sa ich vraj dľa chýry ujali opäť zväčša židia. Podľa zpráv niektorých navrátiivších sa vyhostencov, boli títo 5. a 6. 11. b. r. dopravení autami do Košíc, tam ubytovaní a pohostení, dokonca vraj aj obdarovaní peňazmi. Tieto chýry sme dosiaľ nemohli ničím vieryhodným preveriť. Skutočnosť nás poučila, že hromadné vyhost'ovanie židov nie je praktické, lebo títo sa sem jednotlivé vracajú železnicou z Košíc bez kontroly.

Veliteľ stanice
(nečitateľný podpis)

ŠOKA Spišská Nová Ves, fond Okresný úrad Spišská Nová Ves, kartón 80, 2131/38 prez.

Dokument 168

Hlásenie Okresného úradu v Spišskej Novej Vsi Prezídium krajinského úradu z 9. 11. 1938 o priebehu deportácií.

Číslo: 2144/1938 prez. Okresný úrad v Spišskej Novej Vsi.
 Riešenie židovskej otázky na Slovensku.
 K číslu: 70.081/1938 prez.

Prezídium krajinského úradu v Bratislave.

Telefogram ohľadom premiestnenia a zatknutia židov prevzatý bol tunajším úradom dňa 4. XI. 1938 o 14. 35. h. V smysle úpravy I. zadržaných bolo počtom 31 rodín, úhrnom 95 osôb, t. j. židov bez hmotných prostriedkov, ktorí boli v hromadných transportoch na nákladných autách postrkovaní cez nové hranice smerom na Rožňavu a Košice. Týmto postrkovaným židom ponechané bolo primerané stravné vo výške 50 Kč pre každú osobu. Toto premiestnenie stalo sa /čiasťočne/ v noci zo dňa 4.-ho na 5. november 1938. Pred postrkom bezpečnostné orgány četnícke uzamkli byty a obchodné miestnosti týchto postrkovaných židov. Výkaz všetkých postrkovaných židov s osobnými ich dátami ako aj soznam všetkých uzavretých bytov, obchodov a zaisteného materiálu pripojujem.

Keďže v smysle telefonického nariadenia prevzatého tunajším úradom dňa 4. XI. 1938 o 21. 45. h. pozmenené bolo rozhodnutie pána ministerského predsedu Slovenskej krajiny v tom smysle, že len židia-cudzinci, poľskí, maďarskí atď., bezdomovci nech sú ihneď premiestnení do postúpeného územia a ďalej židia, ktorí nemajú domovské právo v obci, niekoľko židov už postrkovaných do Košíc sa dňa 5. XI. 1938 vrátilo do svojich domovských obcí, v ktorých im bol pobyt a zadržaný majetok vrátený.

Všetci majetní židia s majetkom vyše 500.000 Kč počtom 17, dľa pripojeného výkazu vzatí boli dňa 4. XI. 1938 do 24. hodín do dočasnej väzby. Títo pre nedostatok vhodného miesta umiestnení boli v spoločnej miestnosti vo väznici okresného súdu v Spišskej Novej Vsi a na ich požiadanie povolené im bolo so sebou si vziať pokrovce a dať si prinášať domácu stravu.

Na telefonický dotaz učený dňa 7. XI. 1938 na policajné riaditeľstvo v Bratislave sdelené bolo policajným koncipistom Malinovským, že títo majetní židia môžu byť z väzby prepustení a daní pod dozor vo svojich podnikoch.

Výkazy svojich majetkov všetci prepustení majetní židia predložili dňa 7. XI. 1938 do 17. hodiny tunajšiemu úradu. Prevedená bola na to pomocou vedúcich jednotiek Hlinkovej gardy tunajšieho obvodu kontrola zaisteného majetku a súčasne sa prevádza dozor v podnikoch týchto majetných židov za účelom znemožnenia prípadného odnášania majetkových hodnôt do zabraného územia.

Zaistený majetok prest'ahovaných židov je pod dohľadom bezpečnostných orgánov a členov Hlinkových gárd. Predmety podliehajúce zkaze budú riadnou úradnou cestou na verejnej dražbe vydražené.

Celá akcia premiestňovania židov bola hladko likvidovaná.

Prosím o súrnu úpravu, ako sa má naložiť s majetkom postrkovaných židov.

Súpis majetku pod II. telefonogramu uvedených židov vzhľadom na rozsiahlosť tohoto majetku predložený bude dodatočne.

V Spišskej Novej Vsi dňa 9. novembra 1938.

13 príl.

(nečitateľný podpis)
okresný náčelník

ŠOKA Spišská Nová Ves, fond Okresný úrad Spišská Nová Ves, kartón 80, 2131/38 prez.

Dokument 169

Hlásenie Okresného úradu v Spišskej Starej Vsi z 8. 11. 1938 Prezidiu krajinského úradu o priebehu deportácií.

Okresný úrad v Spišskej Starej Vsi.

Číslo: 1083/1938 prez.

Predmet: Židovská otázka na Slovensku - prevedenie.

K číslu: 70081/38 prez.

Prezidiu krajinského úradu v Bratislave.

Oznamuje sa, že bolo premiestnené spolu 27 židov cudzincov. Zoznam premiestnených sa prikladá. Niektorí z premiestnených sa už dnes vrátili a domáhajú sa o otvorenie svojich bytov a obchodov. Byty a obchody premiestnených sú uzamknuté a strážené. Nakoľko však sú v uzavretých obchodoch veci podliehajúce skaze /zelenina/ bolo by treba o ďalšom postupe dať úpravu. Tiež prosím o úpravu, že z akých prostriedkov treba uhradiť náklady vzniklé premiestnením týchto osôb.

Okrem tejto akcie bolo prevedené zatknutie majetných židov podľa II. časti telefonického rozkazu. Zoznam týchto tiež prikladám. Prosím tiež o úpravu, či by tieto osoby nemali byť pustené na slobodu, keďže ani u jedného neboli nájdené cennosti vyše 250 000,-Kč a ponevác osoby majetkove taktó situované v susedných okresoch neboli ani zatykané ani vyšetrované.